

Foredrag i Søløjtnant-selskabet

tirsdag d. 2/11 1948.

SØVÆRNET I DET FORLØBNE OG I DET KOMMENDE ÅR.

Mine herrer.

Atter i år har vort gamle selskab vist mig den ære at bede mig udfylde sæsonens første foredragsaften, og jeg takker vor højtærede formand og bestyrelsen derfor.

Foruden at prøve at tilgodese foredragets egentlige titel, søværnet i det forløbne og i det kommende år, vil jeg gerne ligesom i fjor have lov til at fremsætte nogle enkelte mere principielle betragtninger.

Forrige år kom jeg i disse betragtninger ind på landets forsvar som helhed, og hvad dermed står i forbindelse. I år havde jeg tænkt mig at bruge lidt af tiden til en omtale af de forskellige skibstyper en dansk flåde efter søværnskommandoens og marinestabens mening må råde over, for at flåden kan siges at svare til de opgaver, den kan blive stillet overfor.

Disse opgaver var jeg inde på i fjor, men skal her kort rekapitulere de vigtigste, som alle er velkendte og stadig gældende.

- 1) Imødegåelse af landgangsforsøg.
- 2) Forsvar af gennemsejlingsfarvandene.
- 3) Medvirke til at forbindelse mellem landsdelene holdes åben.
- 4) Støtte og beskyttelse af dansk handelsskibsfart.
- 5) Særlige operationer i samarbejde med hæren.

Under alle forhold i større eller begrænsede områder er et sammenspil mellem de forskellige søkrigsvåben og skibstyper nødvendigt; herpå giver ikke alene den sidste krig og tidligere krige utallige eksempler, men også fra vore egne øvelser i de sidste men-

neskealdre har man rige erfaringer for, at netop et sådant samarbejde og sammenspil er den sikreste, bedste og billigste måde, på hvilken et resultat opnås.

Det er også af denne grund en utopi at tænke sig flåden ensidigt sammensat af motortorpedobåde og et mineforsvar. Begge dele ikke mindst minevåbnet vil være en ubetinget nødvendig del af et dansk søforsvar, men alene vil det ikke kunne klare opgaverne. Og et ensidigt motorbåds-forsvar vil yderligere være langt dyrere end et søforsvar sammensat efter de naturlige og sunde principper for kamp på søen.

En passende sammensætning af følgende skibstyper vil være hensigtsmæssig:

Jagere,
Torpedobåde (motortorpedobåde),
Undervandsbåde,
Mineskibe,
Ministrygere,
Vagtskibe samt
Skibe til særlige formål.

Nu først selve skibstyperne:

En jagertype passende i den danske flådes rammer vil, også under hensyntagen til en passende økonomi, formentlig kunne være på 12-1400 tons med en betragtelig artilleriarmering og høj fart.

Med den udvikling torpedobådstypen har gennemgået, er det naturligt, at man vælger motortorpedobåden. Den har høj fart og er kun lidet synlig, netop de egenskaber man forlanger af en torpedobåd. Dens mangler er bl.a., at den er uanvendelig under selv lette isforhold.

En ideel ubådstype for mere indre danske farvande vil mulig en forbedret H-bådstype være, hvor man i så høj grad, det er muligt indenfor det forholdsvis lille displacement, søger at indføre

de tekniske forbedringer, som kriges erfaringer har givet. At man senere må lægge an på de helt moderne ubåde med høj neddykket fart og særligt fremdrivningsmaskineri, betragter jeg som givet, men disse både er trods alt næppe ude over forsøgsstadiet, og det vil sikkert vare en rum tid, inden konstruktionsplaner for sådanne både bliver tilgængelige. Men i det hele må man gøre sig klart, at de indre danske farvande ikke mere - efter bundminernes fremkomst - er særlig egnede for undervandsbådskrig.

For de mere åbne farvande i Danmarks nærhed - Nordsøen, Skagerak og Østersøen - er en større type ønskelig, formentlig noget i retning af de engelske både af S- eller U-klassen.

Indenfor mineskibenes område har vi netop i vort land mange erfaringer særlig med hensyn til mineskibe egnede for udlægning af kabelminespærringer. Skibe som "Lindormen", "Lougen" og "Laaland" synes velegnede. Ved nybygninger bør man dog sikkert forsøge tonnagen noget.

Til udlægning af selvvirkende miner må foruden andre skibstyper, der specielt er indrettede hertil, anvendes jagere, torpedo-både og minestrygere.

Navnet vagtskibe lyder måske lidt mærkeligt, man kunne også kalde dem kanonbåde. Disse skibe er tænkt forsynet med en betragtelig artilleriarmering og muligvis en lettere beskyttelse.

Trods megen talen om det modsatte er artilleriet stadig uundværligt på søen og kan i talrige situationer og under talrige forhold ikke erstattes af kystartilleri eller armerede luftfartøjer. Jeg skal senere komme tilbage til dette spørgsmål.

Også minestrygningsfartøjer er det nødvendigt at have som et led i enhver flåde, og på dette område har vi vel nok her i Danmark særlig mange erfaringer.

Under skibe til særlige formål indgår værkstedsskibe, inspektionsskibe, opmålingsskibe m.m.

Ser vi nu på de skibe, søværnet for øjeblikket råder over og undersøger, hvorledes de vil kunne passes ind i denne mere skematiske opstilling, vil det være naturligt at henføre "Willemoes" og "Huitfeldt" i den første gruppe, nemlig jagerne. De er noget mindre end det ønskede displacement, men må anses at være vel anvendelige krigsfartøjer efter deres hele konstruktion, fart og planlagte armering. En mangel er det, at de endnu ikke har 53cm torpedoer om bord, og at de 2 10 1/2 cm kanoner ikke er affuteret som antiluftskyts. Farten er god, brokonstruktionen fortrinlig og minekapaciteten tilfredsstillende.

Desværre har der i sommer og efteråret været nogle turbinehavariet, men jeg håber, man vil komme til bunds i dette forhold.

Under denne kategori må også henføres T-19 og T-4; de er som bekendt erhvervede for en meget billig penge - 25.000 kr. pr. stk.- og ved anvendelsen af nogle få millioner vil der her ud af sikkert kunne blive et par gode mindre jagere.

Til den næste type, torpedo- og motortorpedobåde, må naturligvis henføres de i Tyskland af amerikanerne indkøbte motortorpedobåde.

Ved anskaffelsen af disse både blev såvel besætning som teknikere stillet overfor et for os ganske nyt problem, og det var derfor ikke underligt, at det tog nogen tid, inden man helt blev fortrolig med disse bådes maskineri; men det er mit indtryk, at man i løbet af de sidste måneder er kommet et godt skridt videre, således at man har grund til nu at se lyst på motortorpedobådsproblemet her i landet. Et meget vigtigt punkt er dog endnu ikke i orden, nemlig hele baseringsspørgsmålet.

Men foruden motortorpedobåde må også de 6 både af Kriegerklassen henføres til kategorien torpedobåde. Disse både blev som bekendt bygget af materialer, der var til stede ved krigens ophør som erstatning for de 6 Dragen-både, tyskerne tog.

Skulle man nu påbegynde konstruktionstegninger til nye tor-

pedobåde, ville man næppe vælge netop denne type; men trods det må de - rigtigt armerede - betragtes som en ikke uvæsentlig faktor i vort søforsvar. De er særdeles anvendelige ved udlægning af selv-virkende miner og har en passende torpedoarmering. Artilleriet er foreløbig det svageste punkt. Og det er meget beklageligt, at valutahensyn har forsinket anskaffelsen af moderne skyts til bådene. Som bekendt er de for tiden hver armerede med 3 stk. 37 mm anti-luftkanoner, kanoner der er overtaget fra tyskerne; foruden har de 3 à 4 stk. 20 mm skyts. Den armering, de skal have, er 3 stk. 40 mm antiluftskyts foruden de 20 mm, og med denne armering vil de have en ikke ubetragtelig virkning overfor luftfartøjer og lettere fartøjer på søen. Ydermere vil bådene i en spændt situation være særdeles anvendelige som recognosceringsfartøjer og forpostbåde.

Af undervandsbåde har vi som bekendt kun de 3, der blev lejet i England 1946. Efter hvad der foreligger for mig af rapporter og udtalelser, er disse både i mange retninger gode og anvendelige uden dog at være moderne. Desværre har de haft talrige maskinhavarier og har derfor ikke imødekommet de ønsker, man ved anskaffelsen havde om i særlig grad at anvende dem som øvelsesfartøjer.

Norge har fået 5 af samme type og har ikke haft tilsvarende bryderier med maskineriet undtagen i een enkelt båd.

Under mit ophold i Norge forleden dag var jeg om bord i 2 af dem og hørte fra officerernes side kun gode udtalelser om bådene.

Mineskibe giver i denne sammenhæng ikke anledning til særlig omtale. De mineskibe, vi har, er gode og fuldt anvendelige, men det er ønskeligt at få bygget 1 à 2 fartøjer til.

Ministrygningsfartøjer har vi, som det almindeligt er kendt, mange af og forskellige typer. Af de 21 MR-både, der blev overladt os uden vederlag, er det kun meningen at holde de 15 i live, de 6 dårligste bliver scrappet eller kanibaliserede. Af de 15 vil en del efterhånden blive indrettet til mineudlægning, når man ved

forsøg har fået erfaring for deres anvendelsesmuligheder i denne henseende.

Af ME-bådene er det et ønske at købe et par stykker og aflevere resten, men desværre er det ikke lykkedes endnu at få nogen endelig afgørelse i dette spørgsmål. Hvis købet går i orden, er det dog ikke meningen at anvende dem til minestrygere men til inspektionsfartøjer på Grønland.

Til vagtskibene, som jeg nævnte før, vil de 2 fregatter kunne henregnes, idet de samtidig i fredstid anvendes som skoleskibe, til hvilken anvendelse de er velegnede og har været uundværlige, og det sidste vil de være endnu en lang årrække. Men nogen betydelig moderne krigsmæssig værdi repræsenterer de trods alt ikke. Det var dog en væsentlig forbedring, da de tidligere engelske 10 1/2 cm kanoner blev erstattet med de større og bedre 12,7 cm kanoner, og lykkes det at få det 40 mm AL skyts - hvad der er grund til at tro - vil fregatterne med 2 stk. 12,7 cm og 4 stk. 40 mm AL-kanoner repræsentere en vis artillerikraft, der bl.a. ved landsætningsforsøg med mindre fartøjer vil kunne få betydning.

I gruppen skibe til særlige formål indgår "Tanga" som værkstedsskib m.m., samt inspektionsskibene "Thetis" og "Vitus Bering" og som opmålingsskibe "Heimdal" og "Freja".

Istandsættelsen af "Tanga" og T-19 og T-4 vil selvsagt tage nogen tid, men det er så heldigt, at de private skibsværfter nu ikke mere er så optagne, som de var for et halvt år siden, således at jeg betragter det som en naturlig mulighed at lade noget af arbejdet overgå til disse værfter, når orlogsværftets kapacitet er udnyttet.

Man vil have lagt mærke til, at en skibstype lignende vore tidligere kystforsvarsskibe ikke har været nævnt, og når denne - eller en tilsvarende - type ikke er medtaget blandt de skibstyper,

man vil finde det naturligt indgår i en dansk flåde, er grunden for en del rent saglig, for en del af økonomisk art.

Ved de overvejelser, man havde i tiden inden den sidste krig med hensyn til konstruktion af skibe med de samme principielle egenskaber som Peder Skram-typen, blev det klart, at displacementet måtte forøges betydeligt udover de ca. 4000 ts, som vore tidligere artilleriskibe havde.

Dette måtte gøres fortrinsvis af hensyn til vandtæt inddeling og i det hele undervandsbeskyttelsen.

Skibene kom herved op på en tonnage af ca. 7000 - 8000, og en pris på ca. 50.000.000 pr. skib, det vil i dag sige mindst 200 mill., for et passende antal enheder af typen, og dette vil overstige mulighederne inden for det søværnsbudget, der vil kunne opnås.

Også de rent taktiske overvejelser fører i retning af flere og mindre enheder.

Men man må dog ikke heraf lade sig forlede til den betragtning, at artilleriets dage på søen er forbi. På ingen måde.

Overalt, hvor det drejer sig om at bekæmpe små enheder, er artilleriet det naturligste og ofte eneste våben, der kan anvendes.

Man tænke sig f. eks. et landgangsforetagende ført frem af enkelte større enheder men i øvrigt fordelt på talrige småfartøjer; her vil torpedoer og miner være det naturlige våben mod de større skibe og artilleriet det eneste anvendelige overfor selve landgangsfartøjerne.

Overfor luftfartøjer er artilleriet - projektiler eller raketter - for skibe det eneste modvåben, men til gengæld også af virkning og ikke mindst nødvendigt, hvis egne luftfartøjer i det givne øjeblik har andre opgaver.

Men skibe er ikke nok til førelse af søkrig. Kystværker har ikke alene i denne krig, men også mange gange tidligere bevist

deres nytte og uundværlighed: til beskyttelse af baser, til forsvar og spærring af snævre farvande, til forsvar af minespærringer og af havne med mere.

Selvsagt må forter og kystværker nu både anlægges og konstrueres væsentlig anderledes end før flyvevåbnets indtræden, og i denne henseende lader vore ældre værker ikke så lidt tilbage at ønske. Men lykkes det at skaffe antiluftskyts, og bliver vort flyvevåben udbygget på en tilfredsstillende måde, er forterne trods alt af betragtelig værdi.

Endelig hviler en meget væsentlig del af søkrigen på luftstyrker. Det bedste eksempel herpå er krigen i Stillehavet i årene 1942-1945, hvor hangarskibsbaserede luftfartøjer som bekendt spillede en overordentlig stor rolle.

Vi ligger imidlertid ikke i Stillehavet og har ingen brug for hangarskibe, men derfor lige fuldt brug for luftfartøjer ved krigsoperationer på søen.

Alt taget i betragtning er det naturligt, at Danmark får sit selvstændige flyvevåben; men man må herved gøre sig klart, at man i hvert tilfælde for søværnets vedkommende har renonceret på den nære forbindelse mellem skibe og luftfartøjer, som man tidligere havde, og som er tilfældet i de andre lande, hvor man har beholdt en Fleet Air Arm eller noget tilsvarende. Og det er trods alt ikke uden betænkelighed, søværnskommandoen giver afkald på egne flyveenheder. Men bliver det kommende flyvevåben blot tilstrækkelig stort, og kommer det til at råde over de egnede luftfartøjstyper, vil det forhåbentlig vise sig, at betænkelighederne har været ubegrundede.

Luften er et så vigtigt moment i den samlede krigsførelse, at det i et land af Danmarks størrelse - alt taget i betragtning-

kan være naturligt at samle luftstyrkerne under eet.

Lad dette nu være nok med hensyn til de mere taktiske betragtninger.

Jeg savner stadig en officersskole, hvor disse og beslægtede problemer kunne gøres til genstand for undervisning og diskussion. Endnu er det dog ikke muligt på grund af de mere praktiske krav, vi i øjeblikket må stille til søværnets fåtallige officerspersonel.

Jeg er klar over, at nogle af de emner, som de herrer helst så belyst, er forsvarskommissionen og dens arbejde samt det interskandinaviske forsvarsarbejde, men desværre er det mig ikke muligt på grund af fortrolighedspåbud at komme nærmere ind på disse spørgsmål, kun vil jeg udtale, at det efter min mening er af den allerstørste betydning, at Nordens lande finder sammen også på forsvarets område.

Der var meget smukt og godt i Skandinavismens tanker og taler i forrige århundrede, men det blev aldrig realiteter; den mulighed foreligger imidlertid nu, og jeg tror, det vil komme til at hvile tungt på den nuværende generation, om denne mulighed ikke udnyttes og føres til et positivt resultat.

En forudsætning fra dansk side vil selvsagt være, at vore værn virkelig udbygges på en forsvarlig måde.

Jeg skal derefter gå over til nogle bemærkninger om det år, der er gået, siden jeg sidst havde den ære at tale her i selskabet.

Lad mig begynde med skibs- og fartøjsmateriellet.

T. 4 og T. 19 vedligeholdes. udst. (S)

Projekter for T. 4 udsendes.

Skibs- og fartøjsmateriel.

I årets løb er indkøbt inspektionsskibet "Vitus Bering", og af tidligere tysk krigsmateriel er indkøbt depotskibet "Tanga", samt 4 motortorpedobåde.

I flådens tal er indgået torpedobådene "Krieger" og "Krabbe", samt motortorpedobåden T. 52. ^{i årst. løb} Torpedobåden "Bille" er under prøvetur og forventes klar inden årets udgang. ^{BUHL og HOLM}

I det kommende år forventes torpedobådene "Buhl", "Hammer" og "Holm" afleveret fra orlogsværftet, ligesom flere af motortorpedobådene vil være færdige efter hovedeftersyn. ^{2 à 3} på forskellige værfter. ^{10 MTR indtaget i flåden i slut 1950.} Der er truffet bestemmelse om, at "Peder Skram" skal realiseres, ^{av solgt til OPHUGNING}

efter at forskellige dele er udtaget. ^{HØGEN (DER SANK) SOLGT TIL SWITZER} Også de 4 gamle Dragen-både står foran realisationen. ^{HYALEN OG ØRNEN " " ODNENSE}

Torpedo- og minemateriel.

^{se billeg} Der foregår visse forhandlinger om at få yderligere et antal torpedoer til rådighed til ubådene. 400 stk. engelske magnetbunderminer er under færdiggørelse, ligesom spørgsmålet om yderligere anskaffelse af 200 stk. miner er under behandling. ^{LAXEN EVT. MÅLFARTØJ. NYT MINESKIB. Galathea påny.} Der foregår undersøgelser om at fremstille en kabelbundmine. Kabelbeholdning til vore gamle miner er under forarbejdning, og delvis færdig.

Artilleriemateriel.

Spørgsmålet om anskaffelse af 40 mm skyts er påny taget op, og jeg tror virkelig, at det denne gang vil lykkes at opnå et positivt resultat.

Radio- og radarmateriel.

En stor del nødvendigt og godt radiomateriel er indkøbt i Tyskland meget billigt. i 1948.

Radarstationerne i Gedser og Frederikshavn, og på Flakfortet er oprettet, og tilsvarende station er under opførelse på Møen og Kongelundsfortet. ^{har været i brug hele året og radarstation er 2 uger forberedt.}

Radiohjælp til Grønland startet dec. 1949.

radarkommunikationslinjen.

Årets udrustninger har foruden minestrygningen omfattet:

Radioanlæg ved Frederikshavn indvielse Sommer 1949 (Sender og modtager adskilt 1 km.) større effektivitet.

Årets udrustningsplan for fregatter og fregatter:

Præseseskadre 17/1 - 8/4

En artilleriafdeling i ca. 2 måneder bestående af fregatten "Niels Ebbesen", 4 torpedobåde, 2 motorbåde, minuskibe og 2 minispatjer "Holger Danske", torpedobådene "Willemoes", "Huitfeldt" samt en

MR-båd. Tyr, m. 16.

Holger Danske
Fregatten "Niels Ebbesen" har sammen med ministrygerne

"Søløven" og MS-10³ været udrustet i ca. 4 måneder til uddannelse af kadetter.

Fregatten var i en måned stillet til disposition for statsministeren for en rejse til Grønland.

Charbourg og Leith samt Kristiansand
Senere aflagde den besøg i Amsterdam og "Søløven" i

Groningen. *Kristiansand*

Som øvelsesskib for mathelever og kadetlærlinge højste

15/5 - 15/12 medio maj - medio decemb.
"Niels Ebbesen" kommande den 20. oktober. + 2 M.s. både. (2 og 5)

N.E. eskorterede Dannebrog til Florians Ubbens fjeld.

Endvidere har "Tyr" været på togt med 2' afdeling af søværnets dykkerskole fra 12. - 30. april.

Til inspektions- og opmålingstjeneste har følgende enheder

været udrustede:

okt. juli - Sept. incl.
I danske farvande: "Freja" (fra 2/8 - 28/10), kontrol af den danske decca-kædes stedlinier. *Opmåling i Svandborg Sund, Linnhövden og Hals Bær samt*

7/4 - 17/10
Nordsøen og Færøerne: Korvetten "Thetis" (8/5 - 20/10).

Umiddelbart efter kommandohejsningen foretoges transport af personel og materiel til Grønland. Derefter fiskeriinspektionstjeneste i Nordsøen og ved Færøerne.

MAAGEN

i april

"Ternen": afgået til Grønland primo juni efter eftersyn ved orlogsværftet.

TERNEN

"Maagen": hjemkommet med "Heimdals" for eftersyn ved orlogsværftet.

HEIMDAL

på togt til

primo april - medio Sept.

"Vitus Bering" afgået til Grønland ultimo juli for stations-tjeneste. Hjemkomst udsat grundet eftersøgning af "Alken". efter hjemkomst fortsat på fiskeriinspektionstjeneste i Nordsøen og ved Færøerne. Herunder øvelsesskib for kadetbevillinge.

En artilleriskolegruppe med Willemoes som gruppefører har været udrustet på 1/8 - 3/4 (I ledelse af skibet for løjtnanten)

1' Udrustningsbådegruppe har været forment på 1/11 og haft skibet Udrustningsbåde-skole for løjtnanten.

1' minefartøjsgruppe ("Lougen" og "Laaland") udrustet fra 1/4.

1' torpedobådsgruppe udrustet fra 7/2 - 31/5 ("Huitfeldt", "Willemoes" (til 19/3) og "Krieger").

2' torpedobådsgruppe ("Krieger" og "Krabbe") udrustet fra 9/6, hvor den fra 13/6 til 19/6 indgik med "Dannebrog" i delingen til H.M. Kongens overførsel til Sverige. Overleveret flag i Norge.

2' torpedobådsgruppe atter udrustet fra 21/10.

Efter overflyvningerne af Bornholm har en torpedobåd desuden periodisk været stationeret ved Bornholm.

Medio oktober begyndte "Bille" sine prøveture.

U-bådene har grundet havarier kun været udrustet i kortere perioder.

"Dannebrog" har været udrustet fra primo maj til primo oktober.

~~Fra april måned har med kortere afbrydelser 2 MTB været udrustet.~~

~~Fra 29/10 er "Lindormen" udrustet til togt.~~

(Som u-båds depotskib og dykkerskoleskib har "Tyr" været udrustet og som tender for kystflåden desuden 1 MR-båd.)

Til rådighed for marinedistr. er udrustet: 1 ^MMR-båd, 6 MSK-både samt ¹⁶19 P-, K- og O-kuttere.

Ved sommerens forskellige kapsejladser har assistance i form af dommerskib været ydet med forskellige til rådighed værende udrustede enheder.

Ministrygningen har atter i år lagt beslag på en væsentlig del af vort personel af alle grader. (Nye røuter, arealer, fiske- og øvelsesarealer samt ankerpladser for søværnets skibe. ^{ca. 40.000} ^{ca. 5000} ^{1 Mine} ^{oplysnings} ^{af} ~~pladser, sandsugepladser).~~ ^{del for løbne} ^{3765 STRYGENIL. 4847 STRYGETIMER.}

Ministrygningsfartøjer har været udrustet hele året i forskellige antal varierende mellem 7 og 13 foruden hjælpefartøjerne. (8 af 10 (K i 1' færdige 4 M.Sk. i 5' gruppe.)

~~ME-bådene er nu endelig ved at blive afviklet. Om muligt vil vi gemme et par af den større type til brug på Grønland. Resten~~

X 1 M-båd og 5 MR-både

^{et} skal afleveres til England. ~~Udleveret 1948.~~

M. E. Liden

Endelig vil jeg omtale at søtransportvæsnet har i det forløbne år assisteret hæren med transport af styrker til og fra Bornholm, når de hertil udstationerede tropper skulle afløses. Denne virksomhed påregnes fortsat. *(2000 mand (Februar og September))*

~~Det har endvidere deltaget i planlægningen og udførelsen af en overskibningsøvelse over Guldborg sund i forbindelse med sjællandske divisions efterårsmanøvrer. I samme øvelse deltog sydsjællandske marinedistrikt samt "Lougen" og MK 3. Denne øvelse gav adskillige nyttige erfaringer og vil, når lejlighed byder sig, forhåbentlig blive fulgt af flere. *Observatør ved den norske brigades overførsel fra Oslo til Frederikshavn - Titretobearbejde og udvælgelse af farvebatterier (i offentligt og privat eje) der i krigstilfælde skal tjene under hjemmeforsvarsforholdene.*~~

Jeg vil nu forlade søen og gå over til kystdefensionen og flyvevæsnet.

Om kystdefensionen kan jeg nævne følgende: Se Hælag, næste Side.

I. Krigsberedskabet.

a. Krigsberedskabet på kystdefensionens værker er blevet forøget med færdiguddannede besætninger til en del kanoner på Flakfortet med tilhørende artillericentral.

Der er uddannet besætninger til 4 stk. 17 c.k. på Middelgrundsfort med tilhørende artillericentral. På Dragørfort uddannes besætninger for øjeblikket til 2 stk. 17 cm. k..

Uddannelse af besætninger til 2 stk. 12 cm. P.K. på Middelgrundsfort og 2 stk. 12 cm. P.K. på Dragørfort afsluttes i indværende efterår.

Der er desuden uddannet besætninger til en del af det opstillede 20 mm A.L. skyts på Flakfort, Dragørfort, Lynetten samt til alt det 20 m.m. A.L. skyts på Middelgrundsfort.

Der er opstillet 4 stk. 15 cm P.K. på Kongelundsfort.

b. Nærforsvaret på værkerne er blevet styrket ved indretning af rekylgeværreder, gravning af skyttegrave og opstilling af pigtrådspærringer.

- c. Opstilling af projektører er afsluttet for alle værkeres vedkommende.
- d. Radarinstallation er foretaget på Flakfort og vil snart blive afsluttet på Kongelundsfort.
- e. Beredskabsbeholdningerne af sanitetsmateriel, intendanturmateriel samt konserver er forøget og udlagt på værkerne.
- f. Der er installeret et beskyttet kommandocentralrum m.v. til kystdefensionens ledelse på Lynetten. Rummene er bygget i tilslutning til en ny meldecentral for ØSM.
- g. Forbindelsesnettet mellem værkerne er blevet forbedret, og to taktiske øvelser er blevet afholdt for at prøve nettets kapacitet såvel indadtil som udadtil.
- h. Pejlestationsnettet er blevet udvidet, særlig på det sydlige afsnit.
- i. Beboelsesforholdene for de vpl. er blevet forbedret, hvor det har været muligt.
- k. Sikkerhedstjenesten er blevet sat bedre i system.

II. Personellet.

- a. Personeluddannelsen på værkerne er blevet forbedret ved, at der fra 1948 er påbegyndt en ny form for mobiliseringsuddannelse, idet der konstant haves inde beredskabsstyrker til nærlig halvdelen af skytset, samt ved, at nye beredskabsstyrker uddannes, inden de gamle hold hjemsendes. Uddannelsestiden er ca. 10 mdr..
- b. Der har været følgende tilgang af befalingsmænd m.fl.:
 - 3 kystofficerer
 - 5 underkvartermestre
 - 21 kystoverkonstabler
 - 7 kystkadetaspiranter på søofficersskolen
 - 16 kystkadetaspiranter på kystofficersskolen
 - 23 artillerikonstabler og
 - 23 maskinkonstabler.

- c. Med hensyn til velfærdsarbejdet for de vpl. har en orlogspræst gjort tjeneste ved kystdefensionen ved forårsindkaldelserne. Foreningen "Dannevirke" har videreført sit arbejde ved kystdefensionen og K.F.U.M. er blevet inddraget i velfærdsarbejdet.

III. 1949

- a. Uddannelsen af beredskabsstyrker er planlagt at foregå på samme måde som anført for året 1948, således at nærlig halvdelen af skytset kan være besat konstant.

- b. 75 mm skyts vil blive opsat på Flakfort til erstatning for de bortfjernede 12 cm. skyts.

Endvidere vil 75 mm skyts blive stillet op på Kongelundsfort til erstatning for de tidligere fjernede 75 mm k.

- c. Beholdningerne af håndvåben og maskinskyts vil blive forøget. Beholdninger af håndgranater og stålhelme vil blive anskaffet.

Beholdninger af kikkerter vil blive forøget og ildledelsesmateriellet vil blive forøget og udbedret.

IV. Konserveringsarbejder i Jylland.

- a. Konserveringsarbejderne i Jylland er blevet fortsat og Frhvns. batteri udbedret såvidt det har været muligt.

V. Østsjællandske marinedistrikt.

- a. Ved påskeberedskabet i 1948 udvidedes kutterbevogtningen, og denne beredskabstilstand vedvarer.

VI. Smålandsfarvandet.

- a. Projektør materiel og lette transportable kanoner er blevet manganiseret på Borgsted batteri for at følge beredskabet i smålandsfarvandetets østlige del.

Søværnets flyvevæsens opgaver:

Flyvevæsnets opgaver i det forløbne år har i lighed med det foregående kunnet inddeles i to grupper nemlig:

- 1) løsning af flyvevæsnets egne opgaver og
- 2) løsning af fællesopgaver i forbindelse med hærens flyvertropper.

Til fællesopgavernes løsning har søværnets flyvevæsen bidraget med afgivelse af flyvelærere og teknisk personel til de i gang værende skoler, der i det forløbne år omfatter:

- 1) Elementærflyvekursus på luftmarinestationen "Avnø".
- 2) Overgangsflyvekursus på Karup.
- 3) Flyvemekanikerskolen på Værløse.

~~De forrige års kursus~~¹⁹⁴⁷ såvel for flyvere som for teknikere har, hvad antal af elever angår, ^{var som jeg forstod Dem tidligere,} været meget beskedne.

Da uddannelsen af disse ~~to~~ kategorier af personel til et flyvevåben i høj grad har indflydelse på genopbygningen af de militære luftstyrker - og således på hele forsvaret - er det kun glædeligt at disse skoler nu ^{som i 1948 stadig} er udvidet ~~betydeligt~~. *Se tillæg*

~~Medens der på det sidste hold flyvere, der fuldendte deres uddannelse i september i år, kun udnævntes 14 - heraf 3 søofficerer - er det hensigten i løbet af kort tid at påbegynde et nyt elementærflyvekursus med 50 elever, efterfulgt hvert 1/2 år af et nyt elementærflyvekursus.~~

~~Det tilsvarende gør sig gældende på flyvemekanikerskolen, hvor der gennemsnitligt er uddannet 20-30 mekanikere årligt, er der nu en flyvemekanikerskole i gang med ca. 200 elever.~~

~~Løsningen af disse opgaver har selvsagt trukket store vekslere på flyvevæsnets i forvejen meget fåtallige personel.~~

~~Yderligere har flyvevæsnet afgivet personel til den i december 1947 oprettede "Hærens og Søværnets Flyverledelse", idet 1 søofficer fungerer som stabschef i flyverledelsen og 1 ingeniør i søværnet er chef for den fælles flyvetekniske tjeneste.~~

Flyvevæsnets hovedindsats har atter i år været på Grønland.

~~Medens sidste år 2 catalinaluftfartøjer opererede på Grønland og 1 holdtes i reserve i København, så har ^{hvor 3} 7 sommeren 1949 4 catalinaer været på Grønland - 2 på Vestgrønland til assistance for Geodætisk Institut og 2 på Østgrønland til assistance for Pearyland ekspeditionen.~~

~~Klargøringen af disse fire luftfartøjer og uddannelse af besætninger har nødvendiggjort afholdelse af særlige teoretiske og praktiske kursus ved flyvevæsnet og afsendelsen af disse 4 luftfartøjer har i høj grad været bestemmende for den indsats flyvevæsnet har været i stand til at yde, hvad angår den rent militære flyvning i sommerens løb, da luftfartøjernes besætninger og det dertil hørende basispersonel næsten beslaglagde hele flyvevæsnets personel.~~

I øjeblikket er ved flyvevæsnet oprettet:

1. luftflotille på luftmarinestationen "København" med 6 catalina- og 7 sea-otterluftfartøjer. Sea-otterne anvendes hovedsagelig til redningstjeneste samt som skoleluftfartøj til uddannelse på søluftfartøjer.

2. luftflotille er ~~indtil videre~~ etableret på Kastrup, heri indgår luftfartøjer af følgende typer:

K.Z.III og Proctor til forbindelsesflyvning,

5 Oxford til træning i flyvning med 2-motorede luftfartøjer samt instrumentflyvning og eftersøgningstjeneste.

~~7 Spitfire IX til jagertræning (antallet fordobles i nær frem-~~

~~3 Spitfire XI til fotorekognoscering.~~ *Spitfire (2) er afsat tid til Karlise pr. 1950.*

3. Luftflotille. ^x

~~Alle luftfartøjerne undtagen K.Z.III og Proctor typen har indstalleret radiotelefoni og Sea-otter'ne og Oxford's har desuden fået indstalleret radiotelegrafstationer således at disse luftfartøjer, der anvendes meget til eftersøgningstjeneste, nu har sikker radioforbindelse overalt i Danmark.~~

Den stærkt forøgede radiotjeneste i forbindelse med luftfartøjer, herunder sikkerhedstjeneste, gør/manglen på radiotelegrafister ved flyvevæsnet er meget følelig. Søværnet har ^{dog} kun set sig i stand til at afgive 1 materielmester, 1 radiokvartermester og indtil 3-5 radiokonstabler, således at flyvevæsnet har set sig nødsaget til også til denne tjeneste at anvende sine i forvejen fåtallige

flyvemekanikere. I dette forhold håber flyvevæsnet på en gunstig ordning i det kommende år, således at den gamle radiomæssige stan-

^(10 radiomaster i okt. 1949)
 15/11 oprettedes 3' Luftflotille (basis Karup) i hvilken efterhånden skal indgå 20 meteor IV, 3 meteor VIII (forudseede træningsmaskiner) samt et antal oxfords til træning og forbindelseshjælp.

B.17 Luftgruppe (fæstningen) ^{overgik} til flyvevæsnet 4/12-49.

dard helt kan genopnås.

3 af catalina'erne har fået installeret radar og 2 af disse, der havde installationen færdig inden afrejsen (de sidste vigtige dele modtoges først ved flyvevæsnet fra Amerika ca. 14 dage før luftfartøjernes afgang) har haft megen nytte deraf under flyvningen på Østgrønland. Installation af Loran finder nu sted. I hav Decca.

De nye uddannede flyvere, der er tilkommanderet flyvevæsnet efter flyveskoleuddannelsen er blevet videreuddannet ved 1. og 2. luftflotille.

Flyvevæsnet har i årets løb medvirket ved talrige eftersøgninger i forbindelse med forlis, minesprængninger o.s.v. i danske farvande, og hvor det har været påkrævet andre steder (Nordsøen og Østgrønland). ^{ASSISTANCE} ~~Assistance~~ ^{Støtte} ~~Støtte~~ ^{til to hvalde for amerikanske} ~~til to hvalde for amerikanske~~ ^{Transportflyvning for amerikanske skibe i} ~~Transportflyvning for amerikanske skibe i~~ ^{Sten (sep. B.W. I.)} ~~Sten (sep. B.W. I.)~~ ^{Assistance bl.a. for Grønlands Styrelse.} ~~Assistance bl.a. for Grønlands Styrelse.~~

Assistance ved sigte- og angrebsøvelser med søværnets skibe og institutioner er ydet i ^{Stor} ~~den~~ ^{og udelukkende} ~~den~~ udstrækning, der er blevet anmodet derom. ~~Herunder det følgende i Udelukkende.~~

Yderligere har der i visse perioder været udført særlig rekognoscering efter søværnskommandoens og generalkommandoens ordrer i forbindelse med luftfartøjer fra hærens flyvertropper.

I det forløbne år har hele flyvevæsnets virksomhed været præget af mangelen på personel i alle kategorier og de opgaver på Grønland, der skulle løses.

Således findes ved flyvevæsnet (ejheller hærens flyvetropper) i øjeblikket intet materiel, der er egnet til krigsindsats såfremt dette skulle blive nødvendigt, da alt det forhåndenværende materiel kun har været indkøbt med træning for øje. ^{Som i 1942} ~~Nu udkøbt~~ ^(4 stk. 20 m/ton) ~~(4 stk. 20 m/ton)~~

Der er dog nu taget beslutning om indkøb af et mindre antal jet-jagere, således at personalet - såvel flyvere som teknikere - kan få den nødvendige erfaring og det nødvendige indblik i disse luftfartøjstyper, førend de i større antal tilgår jagerenhederne.

Det er dog min opfattelse, at en virkelig rationel opbyg-

x) Det kan uddannes i krigsflyvning uoppe forment påbegyndt for det samme, når den fornødne flyvetræning med de nye luftfartøjer er gennemført.

Man har derfor allerede i flere år set sig om efter et egnet areal til indretning af en god og moderne lejr; men endnu foreligger ingen bevilling.

~~fejlsat i april 1949~~

Indretningen af den gamle kadetskole i Gernersgade til lokaler ^{for} til marine staben er nu i gang og ventes i orden til foråret. *Afsluttet i marts kunsten stort del af marine staben Kongens fortæller om det.*

Om forbindelsestjenestens arbejde kan jeg nævne:

Der er ^{stadig} ~~i årets løb~~ opstillet i alt 5 radarstationer på Flakfortet, Kongelunds batteri, Frederikshavn, Gedser og Møen; den sidste er dog midlertidig, og ^{2 nye er forberedt} den faste installation kan næppe forventes færdig før efter nytår. Endvidere er bornholmske marinedistrikt blevet forsynet med en marineradiostation med en kapacitet, der gør den egnet til at opretholde forbindelse med skibe og flåde-radio. *Frederikshavn har fået adskilt sender og modtager (ca. 1 km) for at give anlægget større effektivitet. Radiobølger: til Grønland dec. 1949.*

Af andre radiostationer kan nævnes, at man forsøgsvis har forsynet kystudkigsstationen på Stevns med radiosender med direkte forbindelse til det pågældende marinedistrikt. Forsøget har været heldigt, og det er hensigten at fortsætte med lignende installationer på de vigtigere kystudkigsstationer.

Der har været holdt indledende meldeøvelser såvel fra radarstation som indenfor østsjællandiske marinedistrikt.

Indenfor meddelelsestjenesten er der foretaget træning af kvindelige marinere ^{E-STATIONEN} - såvel i betjening af lønskriftmateriel som i almindelig meldetjeneste samt radarmeldetjeneste og plotning - med resultater, der lover godt for fremtiden.

Endvidere er ombygningen af modelkamret på Holmen til fjernkendingsskole ^{Afsluttet. Skolen åbnet april 1949} blevet påbegyndt og kan forventes færdigt i begyndelsen af næste år. Fjernkendingsskolen har ~~dog~~ i årets løb arbejdet med

udsendelse af opgaver og silhouetbog for skibe. En fjernkendingsskole for luftfartøjer er under udarbejdelse (er ved at gå i trykken).

og udsendt i efteråret 1949. På skolen er indrettet lokaler til undervisningsbrug, herunder bl.a. biograf og en "stund-horizont" til undervisning i fjernkending af skibe.

Det er tanken i den forbindelse at påbegynde ^{en ny udsendelse} forberedelse af forskellige instruktionsfilm for befalingsmand af alle kategorier. Løsen på fjernkendingsskolen har medvirket i undervisning med fjernkendingsskolen.

Om de civile institutioner under marineministeriet kan jeg nævne: Fyr- og vagervæsnet. *Se bilag -*

1. Et nyt skib "J.S. Fleischer" - bygget til erstatning for "Kattegat".
2. Et nyt skib sat under bygning ved orlogsværftet til erstatning for det minesprængte "Absalon".
3. Bevilling givet til ombygning af "Argus" til motorskib (færdig 1951).
4. Rekognoscering foretaget på Grønland med henblik på opførelse af en række fyr på Grønlands vestkyst.
5. Fyrtjenesten på Færøerne er atter overtaget af fyr- og vagervæsnet, og der er i den forløbne sommer iværksat ret omfattende arbejder ved en del færøske fyr. LORAN-stationen på Færøerne overtaget, og bygning af 3 nye huse til personalet påbegyndt.
6. Decca-systemet trådt i virksomhed under fyr- og vagervæsnets kontrol.
7. Arbejdet med afmærkning af minestrøgne ruter fortsat, nye ruter oprettet, vrage uskadeliggjort l.s.v.
8. Transport af udstillingsgenstande til den danske udstilling i London (Argus og H.V. Ravn).

Meteorologisk institut:

aftaget med statsministeren
blev afviklet på *på Gammel Havn alle 8* *en skiltet flyttede den 1. nov. 1949*
Der er købt en bygning i Ordrup, hvortil det er hensigten at flytte den del af instituttet, som nu har til huse i fællesbygningen med søkortarkivet.

Søkortarkivet:

Arkivet har haft et stort arbejde med beregning og fremstilling af Decca-kort til de danske farvande.

Efter at *er flyttet for bygningen på Faldhøj*
Så snart meteorologisk institut rykker ud af huset, vil der blive taget fat på at forbedre arkivets lokaleforhold. *ikke påbegyndt*

Lodsvæsnet:

Der foretages endvidere undersøgelser af nye kort fra 1840'erne og videre.
Søværnet har stillet sig til rådighed for instruktion af

rational værkstedsdrift ligger inden for fabriksstilsynets område.

I sommer blev på rigsdagen vedtaget loven om et hjemmeværn.

For søværnets vedkommende indebærer den muligheder for at oprette hjemmeværnsflotiller i de forskellige havne, ligesom korpset Kvindelige Marinere er forudsat opretholdt.

Søværnet gør allerede megen brug af en hel del af de kvinder, der på en udmærket måde uddannes inden for dette korps, og i krigstilfælde vil det - således som korpset har udviklet sig - være uundværligt.

Inden for kirkens område yder Holmens kirkes præster fortsat et stort arbejde for søværnet, dels som lærere i mere humanistisk betonedede fag, dels ved afholdelse af gudstjenester om bord og i land på forter og excerskoler, og det er mit ønske, at dette arbejde efterhånden må komme ind i helt faste former.

Endelig vil jeg nævne et par ord om vore nordlige besiddelser.

Færøerne: Loranstation,
Fiskeriinspektion.
Grønland: Marinekommandoen,
Inspektion,
Søopmåling,
Fotoopmåling,
Vejrtjenesten,
Rejsen i sommer.

Ingen ved, hvordan det kommende år bliver. Jeg ikke alene håber, men jeg tror også, at det vil bringe en fremgang for vore værn. Det er helt nødvendigt i det fællesskandinaviske samarbejde, og jeg tror, at netop det, at dette samarbejde er ved at komme i

gang, kan sætte fart i værnens opbygning, klargøring og beredskab.

Når vi ser tilbage på de 3 1/2 år, der er gået, står det for mig således, at meget er nået, men også at megen kostbar tid ikke har været brugt på rette måde bl.a. p.g.a. vanskelighederne ved at få valutabevillinger i rette tid.

Men jeg tror, vi kan se det kommende år i den henseende lysere i møde.

Hvad de internationale forhold derimod angår, er fremtiden, som vi alle ved, uklar, og vi må forberede os på at leve i højere og højere beredskab, således at krigen ikke igen møder os uforberedt, når den kommer, og kommer den, må alle midler sættes ind, selv om de er få og ringere, end vi synes, de kunne være.

Søkrigshistorien har talrige eksempler på, at underlegne styrker har opnået selv betydelige resultater, tænk kun på Norge i 1940.